

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กรณีศึกษา การลดการเสียหายของเครื่องฉีดพลาสติก บริษัทภูมิธเนศ ได้ศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวข้องดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหา (QC story 7.steps)
2. ค่าประสิทธิภาพโดยรวมของเครื่องจักร (OEE)
3. การวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้แผนภูมิพาร์เรโต (Pareto Diagram)
4. การวิเคราะห์ห้อย่างถึงแก่นเพื่อปรับปรุงสถานประกอบการ (Why-Why Analysis)
5. การทดสอบสมมติฐานสำหรับประชากรสองชุด (Hypothesis Testing for Two Populations)
6. หลักการการฉีดพลาสติก
7. การบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance)
8. การบำรุงรักษาด้วยตัวเอง (Self Maintenance)

1. QC Story 7.steps

คิวซีสตอรี (QC Story) คือ วิธีการอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาซึ่งปัญหา คือ ผลที่ไม่พึงประสงค์ของงาน

ผู้รับผิดชอบปัญหานั้น จะต้องค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดผลอันไม่พึงประสงค์ของงานเพื่อที่จะกำจัดปัญหาออกไป เพื่อจะได้ควบคุมให้ผลงานอยู่ในเป้าหมายและข้อกำหนดที่วางไว้ ขั้นตอนในกระบวนการนี้ จะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน เป็นกิจกรรมที่มีกฎกติกา บทบาทและลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่อง เป็นการทำงานจริง มีชื่อว่า QC Story ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้

1.1.การคัดเลือกหัวข้อปัญหา คือ การระบุปัญหาให้ชัดเจน

- จับประเด็นปัญหาแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เลือกมาแก้ไขมีความสำคัญกว่าปัญหาอื่น
- กำหนด Theme (กำหนดหัวข้อปัญหา)

1.2. การสำรวจสภาพปัจจุบัน คือ การสังเกต ตรวจสอบลักษณะจำเพาะของปัญหา

- รวบรวมข้อเท็จจริง
- กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการแก้ไข
- กำหนดเป้าหมายและกำหนดเวลา

- กำหนดขอบเขตที่ต้องการปฏิบัติ ตารางเวลา และหน้าที่รับผิดชอบ

1.3. วางแผนการดำเนินงาน

- เสนอไอเดียสำหรับมาตรการป้องกันการเกิดซ้ำ
- พิจารณาวิธิดำเนินมาตรการให้เป็นรูปธรรม
- ตรวจสอบรายละเอียดของมาตรการด้วยข้อมูล

1.4. การวิเคราะห์สาเหตุ เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา

- สืบค้นค่าลักษณะจำเพาะในปัจจุบัน
- หยิบยกปัจจัยสาเหตุ
- วิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุที่แท้จริง
- กำหนดหัวข้อมาตรการ

1.5. ดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหา คือ การปฏิบัติการเพื่อกำจัดสาเหตุหลักของปัญหา

- พิจารณาวิธีปฏิบัติ
- ดำเนินมาตรการปฏิบัติ

1.6. ตรวจสอบประเมินผลการแก้ไข เพื่อให้มั่นใจได้ว่าปัญหานั้นได้รับการแก้ไขและได้รับการป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำ

- ตรวจสอบเช็คผลของมาตรการ
- เปรียบเทียบกับค่าก่อนการปรับปรุง
- วัดผลสำเร็จ (ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม)

1.7. กำหนดมาตรฐาน

1) จัดทำมาตรฐาน

- บัญญัติ/แก้ไขปัญหา
- กำหนดวิธีการควบคุม

2) บริการให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง

- ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนทราบ
- ฝึกอบรมผู้ปฏิบัติ
- คอยตรวจสอบว่ายังคงรักษาวิธีการควบคุมที่กำหนดไว้หรือไม่

2. ค่าประสิทธิภาพโดยรวมของเครื่องจักร (OEE)

2.1 หลักการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของเครื่องจักร (Overall Equipment Effectiveness: OEE)

การชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรโดยตรงที่ได้รับความนิยม คือ การวัดประสิทธิภาพโดยรวมของเครื่องจักร (Overall Equipment Effectiveness: OEE) จะเป็นตัวชี้วัดที่ครอบคลุมถึงการวัด

ประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักรที่เป็นการวัดในเชิงปริมาณของผลผลิต รวมไปถึงถึงการวัดประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักรที่เป็นการวัดในเชิงคุณภาพของผลผลิตที่ควรจะเป็นค่าประสิทธิผลโดยรวมของเครื่องจักรประกอบด้วยตัวแปรหลัก 3 ค่า คือ

- (1) อัตราการเดินเครื่อง (Availability Rate : A)
- (2) ประสิทธิภาพการเดินเครื่อง (Performance Efficiency : P)
- (3) อัตราคุณภาพ (Quality Rate : Q)

2.2 หลักการคำนวณค่าประสิทธิผลโดยรวมของเครื่องจักร

ความหมายของคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับเวลาที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตดังนี้

1) เวลาทั้งหมด (Total Available Time) : ช่วงเวลาทำงานทั้งหมดในการทำงาน เช่น 1 กะ, 1 วัน หรือ 1 สัปดาห์

เวลาทั้งหมด(Total Available Time)
----

2) เวลารับภาระงาน (Loading Time) : เวลาที่ต้องการให้เครื่องจักรทำงาน คือเวลาทั้งหมดหักด้วยเวลาที่หยุดตามแผน

เวลารับภาระงาน (Loading Time)	หยุดตามแผน
-------------------------------	------------

- การหยุดตามแผน
- การปรับการผลิต

3) เวลาเดินเครื่อง (Operating Time) : เวลาที่เครื่องจักรทำงานได้ เป็นเวลารับภาระงานหักด้วยเวลาสูญเสียจากเครื่องจักรหยุด เช่น เครื่องจักรขัดข้อง การสูญเสียเวลาในการปรับแต่ง เป็นต้น

เวลาเดินเครื่อง (Operating Time)	เครื่องจักรหยุด
----------------------------------	-----------------

- เครื่องจักรขัดข้อง
- การปรับแต่งเครื่องจักร

4) เวลาเดินเครื่องสุทธิ (Net Operating Time) : เวลาที่ต้องใช้เดินเครื่องจักรตามทฤษฎีเมื่อต้องการผลิตชิ้นงานตามจำนวนที่กำหนด

เวลาเดินเครื่องสุทธิ (Net Operating Time)	สูญเสียความเร็ว
---	-----------------

- การหยุดเล็ก ๆ น้อย ๆ
- การสูญเสียความเร็ว

5) จำนวนชิ้นงานทั้งหมด (Output) : จำนวนชิ้นงานที่ผลิตได้ทั้งหมดรวมทั้งของดีและของเสีย

จำนวนชิ้นงานดี	ชิ้นงานเสีย
----------------	-------------

2.3 ค่าประสิทธิภาพโดยรวมของเครื่องจักรจะคำนวณได้ตามสูตรดังนี้

อัตราการเดินเครื่อง (Availability Rate : A) คือความพร้อมของเครื่องจักรในการทำงาน เป็นการเปรียบเทียบระหว่างเวลาเดินเครื่อง (Operating Time) กับเวลารับภาระงาน (Loading Time)

$$\begin{aligned} \text{อัตราการเดินเครื่อง} &= \frac{\text{เวลารับภาระงาน} - \text{เวลาที่เครื่องจักรหยุด}}{\text{เวลารับภาระงาน}} \\ &= \frac{\text{เวลาเดินเครื่อง}}{\text{เวลารับภาระงาน}} \end{aligned}$$

การสูญเสียเวลาที่เครื่องจักรหยุด (Downtime Loss) มีสาเหตุมาจากเครื่องจักรขัดข้อง (Machine Breakdowns) และจากการปรับแต่งเครื่องจักร (Setups and Adjustments)

ประสิทธิภาพการเดินเครื่อง (Performance Efficiency : P) คือสมรรถนะในการทำงานของเครื่องจักร โดยการเปรียบเทียบกันระหว่างเวลาเดินเครื่องสุทธิ (Net Operating Time) กับเวลาเดินเครื่อง (Operating Time)

$$\begin{aligned} \text{ประสิทธิภาพการเดินเครื่อง} &= \frac{\text{เวลามาตรฐาน} \times \text{จำนวนชิ้นงานที่ผลิตได้}}{\text{เวลาเดินเครื่อง}} \\ &= \frac{\text{เวลาเดินเครื่องสุทธิ}}{\text{เวลาเดินเครื่อง}} \end{aligned}$$

การสูญเสียด้านประสิทธิภาพ (Performance Efficiency : P) มีสาเหตุมาจากความสูญเสียจากการหยุด เล็ก ๆ น้อย ๆ การเดินเครื่องตัวเปล่า และความสูญเสียความเร็วของเครื่องจักร (Speed Losses)

อัตราคุณภาพ (Quality Rate : Q) คือความสามารถในการผลิตของดีให้ตรงตามข้อกำหนดของลูกค้าต่อจำนวนของที่ผลิตได้ทั้งหมด

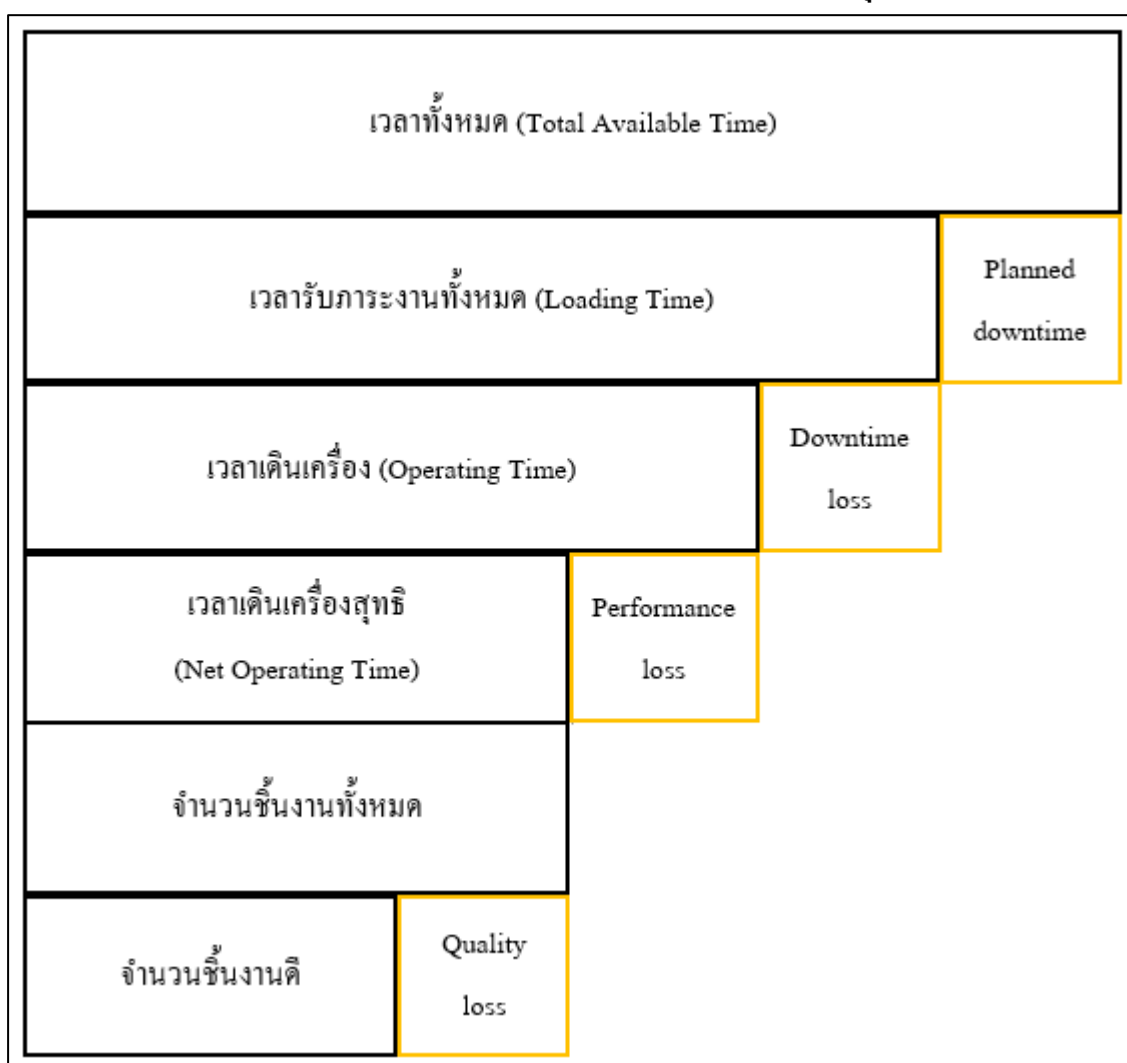
$$\begin{aligned} \text{อัตราคุณภาพ} &= \frac{\text{จำนวนชิ้นงานทั้งหมด} - \text{จำนวนชิ้นงานเสีย}}{\text{จำนวนชิ้นงานทั้งหมด}} \\ &= \frac{\text{จำนวนชิ้นงานดีทั้งหมด}}{\text{จำนวนชิ้นงานทั้งหมด}} \end{aligned}$$

การสูญเสียด้านคุณภาพ (Quality Loss) มีสาเหตุมาจากความสูญเสียจากงานเสีย (Defects) งานซ่อม (Rework) และความสูญเสียช่วงเริ่มต้นการผลิต (Start up Loss)

2.4 ค่าประสิทธิผลโดยรวมของเครื่องจักร (Overall Equipment Effectiveness: OEE)

คือค่าที่ได้ผลคูณระหว่างอัตราการเดินเครื่อง ประสิทธิภาพการเดินเครื่อง และอัตราคุณภาพจะแสดงถึงความพร้อมของเครื่องจักรในการใช้งานว่าเป็นอย่างไร การเดินเครื่องจักรเต็มความสามารถหรือไม่ มีการผลิตชิ้นงานเสียมากน้อยเท่าไร ดังนั้น ค่าประสิทธิผลโดยรวมจะเท่ากับ

$$\text{อัตราการเดินเครื่อง(A)} \times \text{ประสิทธิภาพการเดินเครื่อง(P)} \times \text{อัตราคุณภาพ(Q)}$$

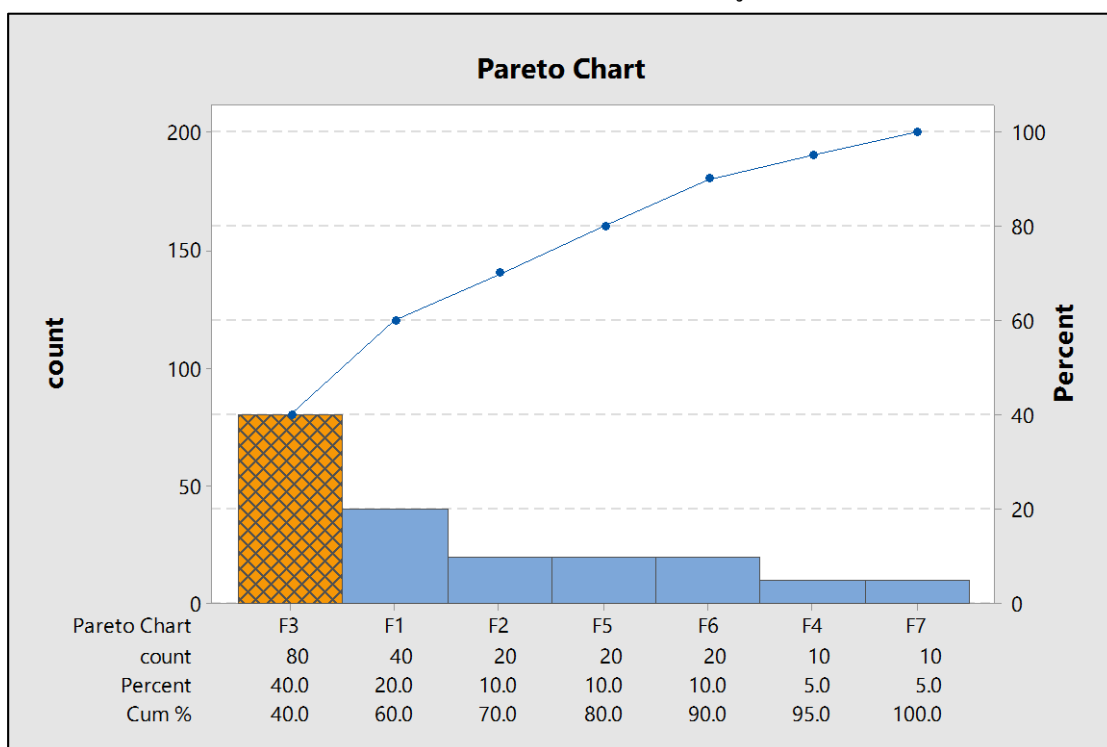

รูปที่ 2.1 การคำนวณค่าประสิทธิผลโดยรวมของเครื่องจักร (ชาญชัย, 2549)

3. แผนภูมิพาร์โต (Pareto Diagram)

เชคิเนะ เกนอิจิ ให้คำอธิบายว่า แผนภูมิพาร์โต ได้ชื่อมาจาก Vilfredo Pareto นักเศรษฐศาสตร์ชาวอิตาลี เป็นผู้คิดค้นวิธีนี้ขึ้นมา และนำมาเผยแพร่ในปลายศตวรรษที่ 19 โดยใช้กฎ 80/20 ซึ่งมีที่มาจากจากการสำรวจพบว่า ในประเทศอิตาลี ในยุคนั้น มีคนรวย 20% คนจน 80% และใน 20% นี้ครอบครองทรัพย์สิน 80% ในขณะที่คน 80% ครอบครองทรัพย์สิน 20%

แผนภูมิพาร์โต (Pareto Diagram) มีลักษณะคล้ายกับกราฟแท่ง หรือ Histogram แตกต่างกันในที่แท่งข้อมูลตามแกนนอน มีค่าลดลงตามลำดับ หลักการของแผนภูมิพาร์โต ในการปรับปรุงคุณภาพ คือการหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพ (Quality function) ตัวอย่างเช่น ถ้าหาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อคุณภาพ และนำมาหาค่าตัวเลขหรือร้อยละของผลกระทบนั้น และจัดลำดับจากมากไปน้อย นำมาเขียนกราฟโดยให้แกนตั้งด้านซ้าย เป็นค่าจริงของผลกระทบของตัวแปร ส่วนแกนตั้งด้านขวา เป็นค่าสะสมของผลกระทบของตัวแปรดังในตัวอย่างในรูปที่ 2.2

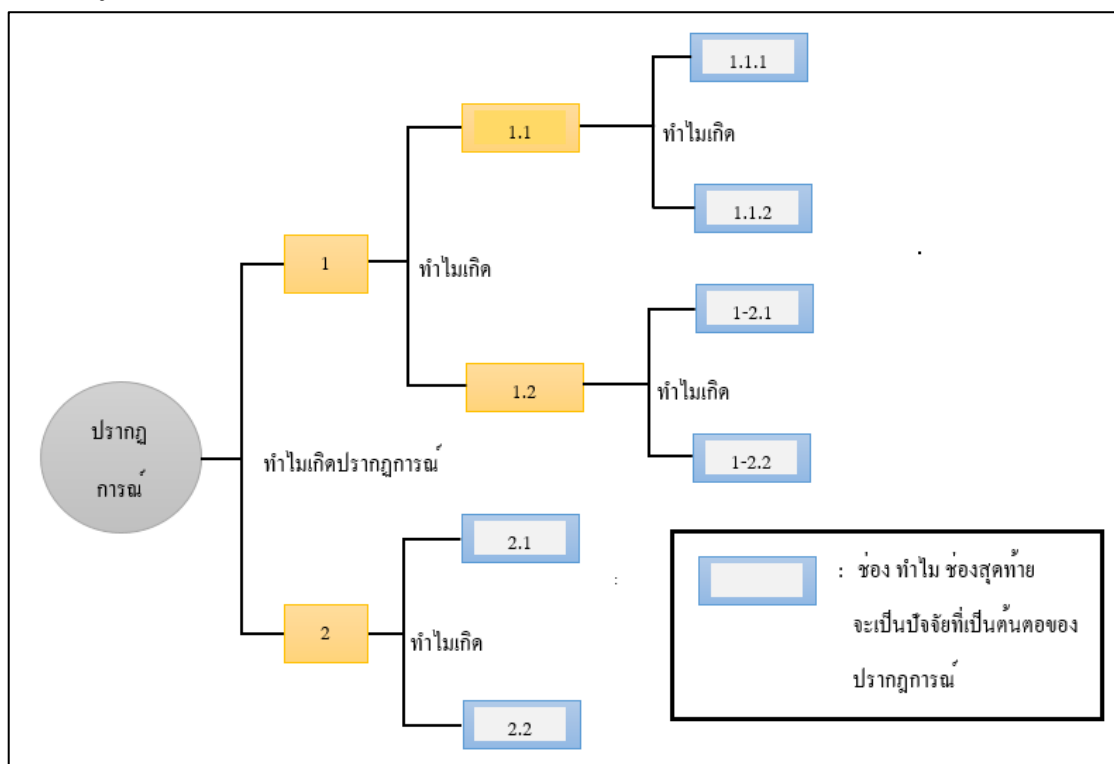
รูปที่ 2.2 แสดงกราฟพาร์โต

พาร์โต กราฟความสัมพันธ์ 2 แบบ คือ กราฟแท่งที่แสดงตัวเลขหรือร้อยละในความสัมพันธ์ของข้อมูล (ได้แก่ 80,40,20,20,20,10,10) และผลรวมของเปอร์เซ็นต์ความเสียหายสะสม (Cumulative Sum) (ได้แก่ 40,60,70,80,90,95,100) กราฟที่ได้จะแสดงให้เห็นลำดับและขนาดของผลกระทบของปัจจัยความเสียหายหรือตัวแปร และแสดงให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหามุ่งเน้นไปที่ตัวแปรใดก่อน เช่น การแก้ไขปัญหาคือ F1 ถึง F5 เพื่อให้ครอบคลุมหลักการ 80%

ของพาเรโต ซึ่งแผนภูมิพาเรโตมีประโยชน์ในการสรุปผลรวม และประมาณการถึงขนาดของปัญหา ที่จะแก้ไขได้จากแต่ละตัวแปร

4. การวิเคราะห์อย่างถึงแก่นเพื่อปรับปรุงสถานประกอบการ (Why-Why Analysis)

4.1 Why-Why Analysis เป็นเทคนิคการวิเคราะห์หาปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอน ไม่เกิดการตกหล่น ซึ่งไม่ใช่การคิดแบบคาดเดาหรือนั่งเทียน รูปด้านล่างนี้เป็นการอธิบายถึงวิธีการวิเคราะห์หาสาเหตุ

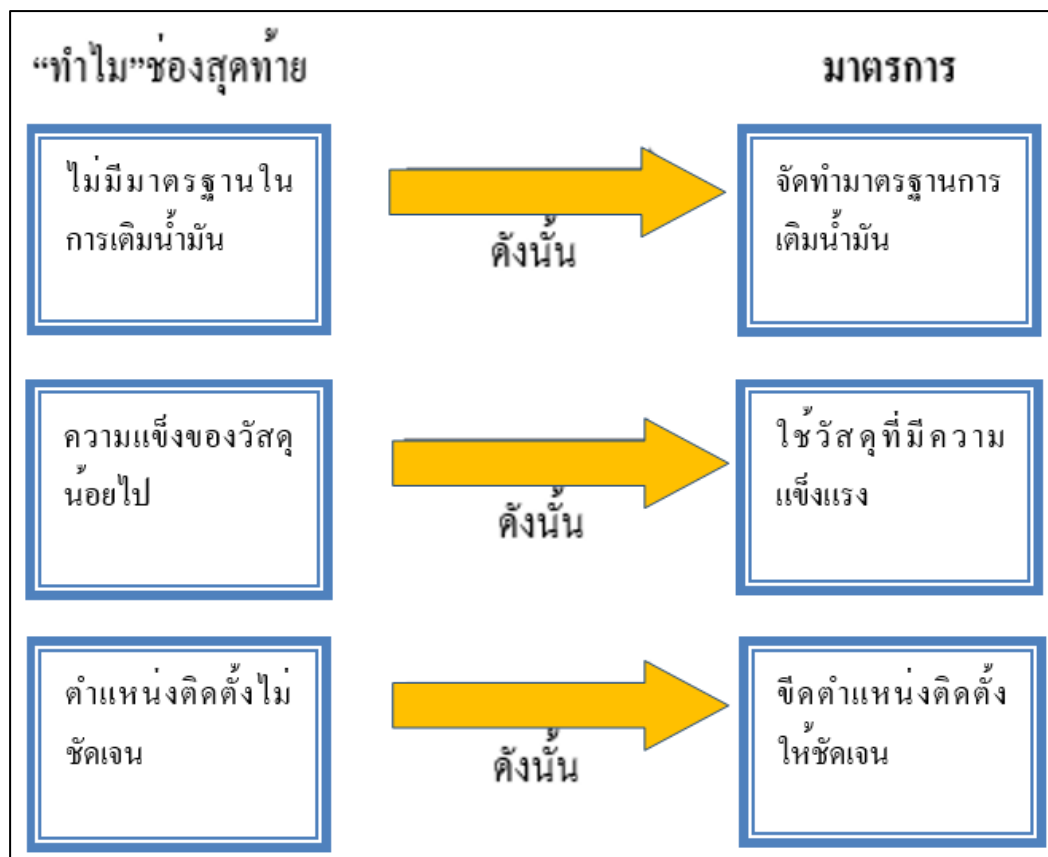

รูปที่ 2.3 วิธีการคิดของ Why-Why Analysis (วิเชียร, 2540)

จากรูป 2.3 เมื่อมีปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น จะต้องคิดวิเคราะห์หาคำถามว่า “ทำไม” เช่นหากมีปัจจัยมา 2 ข้อคือ 1 และ 2 เราต้องคิดต่อไปว่าทำไม 1 และ 2 ถึงเกิดขึ้น หากพบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิด 1 เกิดขึ้นจาก 1.1 และ 1.2 ส่วนปัจจัยที่ทำให้ 2 เกิดขึ้นจาก 2.1 และ 2.2 ซึ่งจะต้องพยายามค้นหาคำตอบของสาเหตุต่าง ๆ โดยการถามว่า “ทำไม ทำไม ทำไม” ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะถึงตอของปัญหา

และแล้ว ในช่อง “ทำไม” ช่องสุดท้าย (ตามรูปคือส่วนของ   ) จะเป็นต้นตอของปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์นั้น ซึ่งเราสามารถระบุได้ว่าอะไรเป็นต้นตอของปัญหา

4.2 จากปัจจัยที่เป็นตอของปัญหา คิดพลิกกลับไป เราก็จะสามารถหามาตรการแก้ไขได้ดังตัวอย่างในรูปที่ 2.4

รูปที่ 2.4 มาตรการอยู่ที่การพลิกกลับด้านของ “ทำไม” (วิเชียร, 2540)

แต่ปัจจัยที่อยู่หลังสุด (ประโยคที่เขียนในช่อง “ทำไม” ของสุดท้าย) จะต้องเป็นปัจจัยที่สามารถพลิกกลับกลายเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพ เป็นมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำอีก หากสถานที่ทำงานเรานั้นไม่ใช่ชิ้นงาน เครื่องมือ หรือชิ้นส่วนของเครื่องจักรไม่ดีแต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเรื่องแนวคิด วิธีปฏิบัติ หรือวิธีการจัดการที่ไม่ถูกต้อง เช่น แนวคิดในการออกแบบหรือผลิต วิธีการติดตั้ง วิธีการใช้ขั้นตอน และวิธีการบำรุงรักษา เช่น ทำความสะอาด เติมน้ำมัน ชัน โบลท์ ตรวจสอบ เป็นต้น

คังนั้น ถ้าเราไม่ถามคำว่า “ทำไม” ไปเรื่อย ๆ เพื่อค้นหาปัจจัยที่เป็นต้นตอของปัญหาเราจะไม่สามารถค้นพบมาตรการป้องกันการเกิดของปัญหาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพได้

5. การทดสอบสมมติฐานสำหรับประชากรสองชุด (Hypothesis Testing for Two Populations)

5.1 การสุ่มตัวอย่างจากประชากร 2 ชุด เป็นการเปรียบเทียบพารามิเตอร์ของประชากร 2 ชุด โดยทั่วไปกำหนดให้

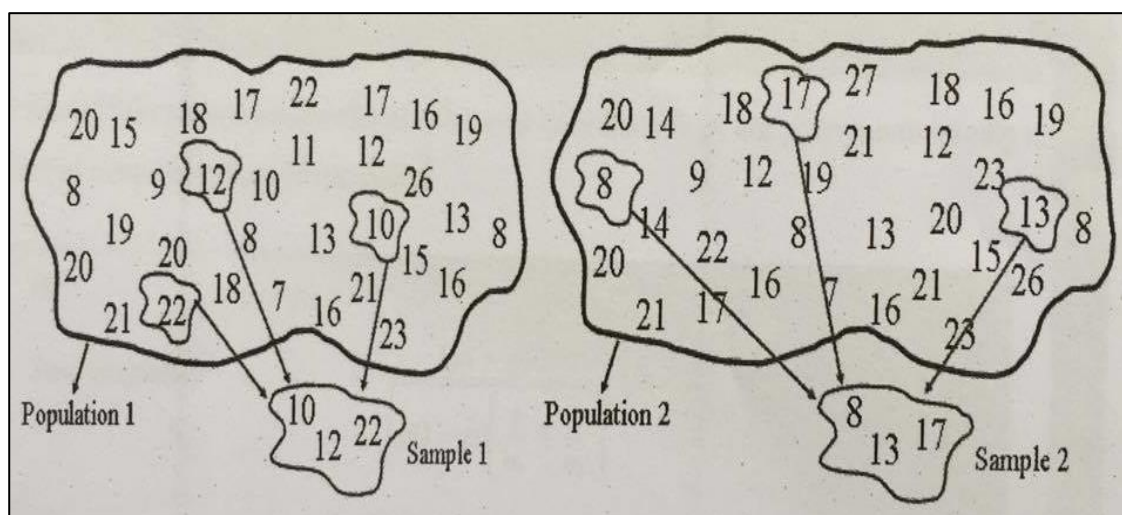
ประชากรชุดที่ 1 มีค่าเฉลี่ย μ_1 และความแปรปรวน σ_1^2

ประชากรชุดที่ 2 มีค่าเฉลี่ย μ_2 และความแปรปรวน σ_2^2

และการอ้างอิงสรุปผลจากตัวอย่างสุ่ม 2 ชุดที่มีขนาด n_1 และ n_2 ตามลำดับนั้นคือ

$x_{11}, x_{12}, x_{13}, \dots, x_{1n_1}$ เป็นตัวอย่างจำนวน n_1 จากชุดประชากรที่ 1

$x_{21}, x_{22}, x_{23}, \dots, x_{2n_2}$ เป็นตัวอย่างจำนวน n_2 จากชุดประชากรที่ 2

รูปที่ 2.5 แสดงการสุ่มตัวอย่างจากประชากร 2 ชุด (ประไพศรี, 2549)

5.2 การทดสอบสมมติฐานของผลต่างค่าสัดส่วน (Hypothesis Test Two Population Population)

มีพารามิเตอร์ที่มีการแจกแจงแบบทวินาม (Binomial Distribution); p_1 และ p_2 การทดสอบสมมติฐานสำหรับอัตราส่วนของพารามิเตอร์ทั้งสองแสดงดังรูปที่ 2.6

$H_0:$	$p_1 = p_2$	
Test Statistic:	$z_0 = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2)}{\sqrt{\hat{p}(1-\hat{p})\left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right]}}$	
H_1		เงื่อนไขในการปฏิเสธ H_0
$p_1 \neq p_2$		$z_0 > z_{\alpha/2}$ หรือ $z_0 < -z_{\alpha/2}$
$p_1 > p_2$		$z_0 > z_{\alpha}$
$p_1 < p_2$		$z_0 < -z_{\alpha}$
หมายเหตุ	$z = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2) - (p_1 - p_2)}{\sqrt{\frac{p_1(1-p_1)}{n_1} + \frac{p_2(1-p_2)}{n_2}}}$	
ถ้า $H_0 : p_1 = p_2$ ดังนั้น	$z = \frac{(\hat{p}_1 - \hat{p}_2) - 0}{\sqrt{\hat{p}(1-\hat{p})\left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right]}}$	ซึ่งมีการแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน
และ	$\hat{p} = \frac{x_1 + x_2}{n_1 + n_2}$	

รูปที่ 2.6 แสดงการทดสอบสมมติฐานอัตราส่วนของพารามิเตอร์ทั้งสอง (ประไพศรี, 2549)

6 หลักการการฉีดพลาสติก

6.1 องค์ประกอบหรือส่วนประกอบที่สำคัญ ในกระบวนการฉีดพลาสติก เพื่อให้ได้คุณภาพของชิ้นงานที่ดีอัตราการผลิตที่สูง และมีจำนวนของเสียน้อย มีอยู่ 7 ส่วนดังนี้

1) วัตถุดิบพลาสติก (Material)

การเลือกชนิดและเกรดของพลาสติกอย่างถูกต้องเหมาะสมกับการใช้งาน ไม่ควรมองที่ราคาของวัตถุดิบเป็นหลักแต่ควรมองว่าจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบส่วนประกอบด้วยว่ามีอะไรบ้าง ที่จะเหมาะสมกับคุณภาพชิ้นงานฉีดที่ต้องการ สามารถผลิตชิ้นงานได้ปริมาณมาก ๆ โดยมีผลกระทบต่อชิ้นงานน้อยที่สุด ใช้พลังงานในการผลิตน้อยที่สุด

2) แม่พิมพ์ฉีด (Plastic injection mold)

การออกแบบอย่างเหมาะสม เช่น ลักษณะของแม่พิมพ์ต้องเป็นตามแบบและเหมาะสมกับเครื่องฉีด จำนวนของคาวีตี้ (Cavity) ระบบการหล่อเย็นต้องมีคุณภาพ ภายในแม่พิมพ์ระบบคลายและปลดชิ้นงาน ตำแหน่งรอยประกบแม่พิมพ์ต้องให้ได้ขนาดของทางน้ำพลาสติกวิ่ง (Runner) และ

ทางน้ำพลาสติกเข้า (Gate) ตำแหน่งของทางน้ำพลาสติกเข้า การระบายอากาศออกจากแม่พิมพ์การเลือกใช้วัสดุโลหะที่ถูกต้องเหมาะสมในการทำแม่พิมพ์รวมถึงกระบวนการทางความร้อน (การชุบแข็ง) ที่ใช้ปรับปรุงคุณภาพของแม่พิมพ์ด้วย

3) เครื่องฉีด (Machine)

การเลือกขนาดของเครื่องฉีดได้ถูกต้อง ปริมาณเนื้อพลาสติกและแรงดันฉีดของเครื่องฉีดต้องเพียงพอต่อขนาดของชิ้นงานที่จะทำการฉีด ความเร็วในการทำงานของเครื่องฉีดสามารถทำ Cycle Time ได้ตามที่ต้องการ แรงดันฉีด ความเร็วฉีดและความดันย้ำซึ่งมีหลายจังหวะให้เลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะของชิ้นงานที่ทำการฉีด ใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและการซ่อมแซมไม่แพง ซ่อมแซมได้ง่ายในเวลาเร่งด่วน ต้องมีบริการหลังการขาย ราคาเครื่องฉีดจะต้องมีราคาที่เหมาะสมกับการใช้งานและมีมูลค่าการผลิตสินค้าได้ตามที่ต้องการ

4) วิธีการหรือพารามิเตอร์ที่ปรับตั้งการฉีด (Method)

การรวม 3M คือ Material (วัตถุดิบพลาสติก), Mold (แม่พิมพ์ฉีด), Machine (เครื่องฉีด) มาใช้ประโยชน์การไหลเข้าแม่พิมพ์ และการเย็นตัวในแม่พิมพ์ ตลอดจนดูแลจัดการให้แม่พิมพ์พร้อมที่จะรับพลาสติกเข้าแม่พิมพ์ ให้พักตัวอยู่ในแม่พิมพ์และปล่อยออกจากแม่พิมพ์เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม การสั่งการควบคุม การดูแลจัดการต่าง ๆ จะต้องมีความสมดุลกันมากที่สุด เพื่อให้ได้ชิ้นงานที่มีคุณภาพและเสียหายน้อยที่สุด

5) ช่างฉีดหรือบุคลากร (Man)

ผู้ที่ปรับตั้งพารามิเตอร์ต่าง ๆ ในการฉีดได้จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัสดุพลาสติกแม่พิมพ์ และเครื่องฉีดพลาสติก ที่จะใช้ในการผลิตชิ้นงานพลาสติกเป็นอย่างดีโดยเริ่มต้นจาก ชนิดของพลาสติก อุณหภูมิพลาสติกเหลว ความหนาแน่น ความดันที่ต้องใช้คุณสมบัติการไหลตัวของพลาสติกเหลว ลักษณะของทางน้ำพลาสติกวิ่ง (Runner) และทางน้ำพลาสติกเข้า (Gate) ระยะและขนาดของช่องทางการไหล ระบบการหล่อเย็น การปลดชิ้นงาน ฟังก์ชันและปุ่มควบคุมการทำงานได้ดี ตลอดจนการตรวจเช็คชิ้นงานอย่างละเอียด ดังนั้นจึงต้องตรวจสอบการทำงานของเครื่องฉีดพลาสติกก่อนเสมอ จะต้องสังเกตดูสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับพลาสติกในระหว่างที่เครื่องฉีดพลาสติกทำงานอยู่ และต้องรู้จักพารามิเตอร์ 5 ตัวหลัก ๆ ของเครื่องฉีดพลาสติก คือ อุณหภูมิ ความดัน ความเร็ว ระยะทาง และเวลา นอกจากนี้จะต้องรู้จักลักษณะของปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่อาจเกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวดเร็ว และควรมีความสามารถด้านการคำนวณเป็นอย่างดี

6) การจัดการในการฉีด (Management)

การวางแผนการผลิตอย่างเหมาะสม เช่น การวางแผนในการฉีดตามลำดับของชนิดของพลาสติก เช่น ฉีดชิ้นงานที่มีสีใสหรือสีอ่อนก่อนแล้วตามด้วยการฉีดชิ้นงานที่มีสีเข้ม

6.1 ชนิดของเครื่องฉีดพลาสติก

การทำงานของเครื่องฉีดพลาสติกจะมีการทำงานอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 รูปแบบ ดังนี้

- แบบไม่เป็นอัตโนมัติ (Manual) จะตั้งให้เครื่องทำงานในขั้นตอนใดก่อนหลังก็ได้ตามที่ต้องการ

- แบบกึ่งอัตโนมัติ (Semi-Automatic) การทำงานจะเป็นไปตามขั้นตอนของเครื่องฉีดเพียงวงจรการทำงานเดียวเท่านั้นจากนั้นเครื่องจะหยุด

- แบบอัตโนมัติทั้งหมด (Fully-Automatic) จะมีการทำงานเป็นไปตามขั้นตอนของเครื่องฉีด โดยเมื่อครบวงจรการทำงานของเครื่องฉีดแล้ว ก็จะเริ่มวงจรการทำงานใหม่ทันที

โดยการทำงานแบบกึ่งอัตโนมัติและแบบอัตโนมัติทั้งหมดจะมีขั้นตอนพื้นฐานในการฉีดพลาสติกประกอบไปด้วย 9 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(1) แม่พิมพ์เคลื่อนที่เข้าปิด โดยจะมีพารามิเตอร์คือ ความดัน (แรง) ความเร็ว และระยะทางในการเคลื่อนที่ปิดเข้าหากันของแม่พิมพ์ ซึ่งส่วนมากจะแบ่งออกได้เป็น 5 ช่วงดังต่อไปนี้

- 1.1) เป็นช่วงที่แม่พิมพ์ด้านเคลื่อนที่เริ่มเคลื่อนที่เข้าไปหาแม่พิมพ์ด้านอยู่กับที่ โดยใช้ความเร็วที่ช้าเป็นระยะทางสั้น ๆ
- 1.2) เป็นช่วงแม่พิมพ์เคลื่อนที่ด้วยความเร็วที่สูงขึ้นเป็นระยะห่างยาว ๆ
- 1.3) เป็นช่วงที่แม่พิมพ์กำลังลดความเร็วลงในระยะห่างที่เหลือไม่มากนัก
- 1.4) เป็นช่วงที่ช่วยป้องกันแม่พิมพ์ไม่ให้เกิดความเสียหายก่อนที่แม่พิมพ์จะปิดสนิท
- 1.5) ช่วงที่แม่พิมพ์ปิดสนิท หรือช่วงปิดล็อกแม่พิมพ์ด้วยความดันหรือแรงที่สูงมาก

(2) ชูดฉีดหรือหัวฉีดเคลื่อนที่เข้าชนและแนบกับแม่พิมพ์ โดยจะมีพารามิเตอร์ คือ ความดัน(แรง) และความเร็ว

(3) สกรูเคลื่อนที่ตามแนวแกนโดยไม่มีการหมุน เพื่อขับเคลื่อนพลาสติกเหลวที่อยู่ในกระบอกฉีดให้ไหลออกจากหัวฉีดเข้าไปให้เต็มแม่พิมพ์ เรียกว่า จังหวะฉีด (Injection Phase) ประกอบด้วยพารามิเตอร์หลัก ๆ คือ ความเร็วฉีด ความดันฉีด ระยะทางการฉีด เวลาในการฉีด ผู้ผลิตเครื่องฉีดพลาสติกบางบริษัทได้ออกแบบให้สกรูสามารถเคลื่อนที่ตามแนวแกนพร้อมกับหมุนไปด้วย เพื่อป้อนพลาสติกไปพร้อมกับการฉีด ทำให้สามารถฉีดชิ้นงานที่มีปริมาตรและน้ำหนักมากกว่าปกติได้

(4) สกรูเคลื่อนที่ตามแนวแกน โดยไม่มีการหมุน เพื่อขับเคลื่อนพลาสติกเหลวเข้าไปในแม่พิมพ์เพิ่มเติมหลังจากที่พลาสติกเหลวเต็มในแม่พิมพ์แล้ว ทั้งนี้เพื่อยุ้รักษาความดันให้พลาสติกในแม่พิมพ์ให้มีความหนาแน่นตามที่ต้องการเรียกว่า ช่วงการย้า (Holding Phase) ชิ้นงานจะมีขนาดที่เที่ยงตรง และมีความแข็งแรง ประกอบไปด้วยพารามิเตอร์หลัก ๆ คือ ความดัน เวลา และความเร็ว

(5) ที่สกรูเริ่มหมุนเพื่อดึงเม็ดพลาสติกในกรวยเติมเม็ดพลาสติก พร้อมทั้งป้อนไปข้างหน้าของสกรูเพื่อทำการหลอมผสมและป้อนพลาสติกเหลวไปอยู่หน้าปลายสกรูฉีด เรียกว่า จังหวะ Plasticizing โดยจะมีพารามิเตอร์ คือ ความดัน (แรง) ความเร็ว ระยะทาง โดยจังหวะการทำงานเป็นตัวกำหนดปริมาณเนื้อพลาสติกเหลวหรือระยะถอยสกรู และระยะตั้งเนื้อพลาสติกตามที่ต้องการ จากเวลาที่สั่งให้สกรูหมุนนั้นพลาสติกเหลวที่อยู่หน้าปลายสกรูจะเกิดแรงดันจนทำให้สกรูถอยหลังกลับไปยังทิศทางของกรวยเติมเม็ดพลาสติกได้ และในขั้นตอนนี้จะมีการใช้แรงดันในการดันการถอยหลังกลับของสกรูเพื่อควบคุมความหนาแน่นของพลาสติกเหลวที่อยู่หน้าปลายสกรูฉีดให้มีค่าคงที่ เรียกว่า Back Pressure ไปจนมีการกระตุกสกรูให้เคลื่อนที่ตามแนวแกนเท่านั้น ในช่วงก่อนเริ่มต้นหมุนสกรู และเมื่อสกรูหยุดหมุนแล้วที่เรียกว่า Suck Back หรือ Pull Back หรือ Decompression

(6) การหล่อเย็นพลาสติกที่อยู่ในแม่พิมพ์ให้เปลี่ยนจากพลาสติกเหลวเป็นของแข็ง โดยจะทำงานพร้อมกับการเริ่มหมุนสกรูเพื่อหลอมและป้อนพลาสติกเหลวไปหน้าปลายสกรูฉีดในขั้นตอนที่ 5 โดยขั้นตอนที่ 5 และ 6 นี้จะเริ่มทำงานพร้อมกันเมื่อสิ้นสุดเวลาในการย้ารักษาความดัน

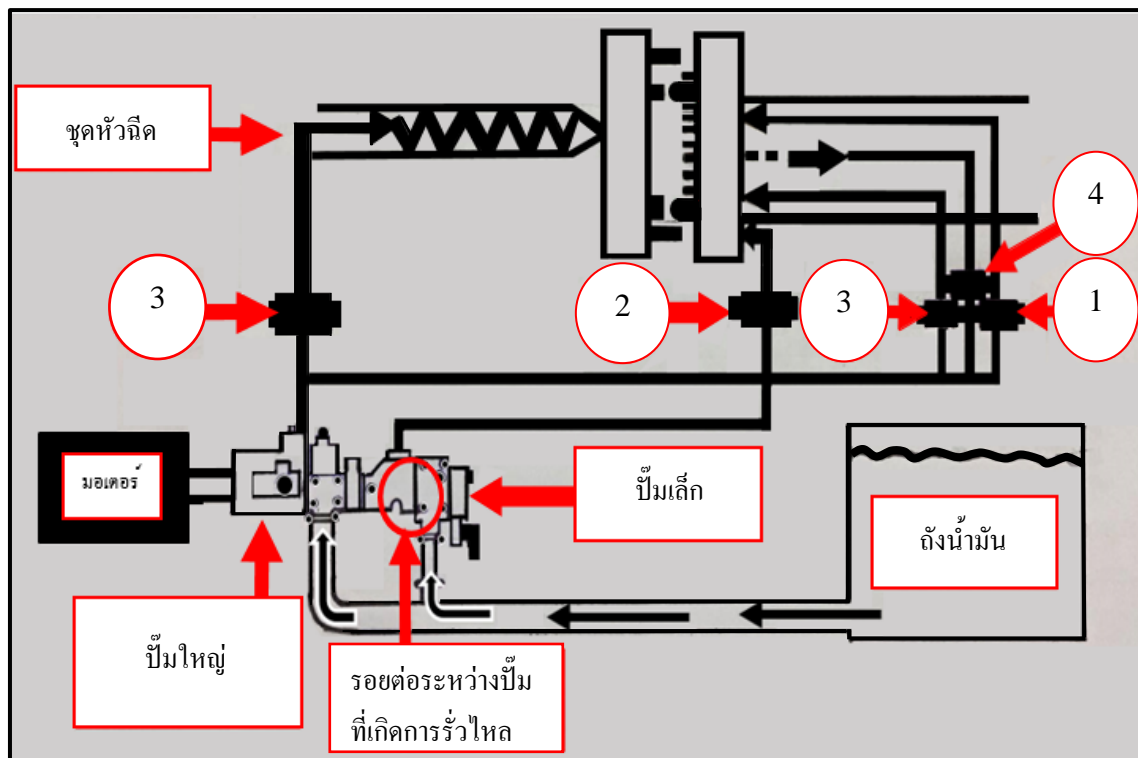
(7) ชุดฉีดหรือหัวฉีดเคลื่อนที่ถอยออกจากแม่พิมพ์ จะทำงานเมื่อสกรูหยุดการเคลื่อนที่แล้ว โดยจะมีพารามิเตอร์คือ ความดัน (แรง) และความเร็ว

(8) แม่พิมพ์เคลื่อนที่เปิดเมื่อเวลาในการหล่อเย็นจากขั้นตอนที่ 6 นั้นหมดลง โดยจะมีพารามิเตอร์ คือ ความดัน ความเร็ว ระยะทาง ความเร็วและระยะทางในการเปิดแม่พิมพ์ ส่วนมากจะมีอยู่ 3 ระยะ คือระยะแรกเป็นช่วงที่แม่พิมพ์เริ่มเคลื่อนที่แยกออกจากกัน ควรใช้ความเร็วที่ช้า ๆ และเป็นระยะทางสั้น ๆ เพื่อให้ชิ้นงานฉีดสามารถขยับตัวเคลื่อนที่ออกจากแม่พิมพ์ด้านที่อยู่กับที่และดีดออกมากับแม่พิมพ์ด้านที่เคลื่อนที่ได้ หลังจากนั้นจึงใช้ความเร็วจังหวะที่สองให้เร็วขึ้นและเป็นระยะทางที่ยาวขึ้นด้วยความเร็ว และในช่วงที่สามซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายก่อนจะถึงตำแหน่งที่แม่พิมพ์เปิดมากที่สุด ควรใช้ความเร็วที่ช้าลง เพื่อให้แม่พิมพ์สามารถหยุดได้ตรงตำแหน่งโดยไม่เกิดการสั่นสะเทือน

(9) การกระทุ้งชิ้นงานให้หลุดออกจากแม่พิมพ์ โดยจะมีพารามิเตอร์ของความเร็ว ความดัน ระยะทาง และจำนวนครั้งในการกระทุ้ง

7) ขั้นตอนการฉีดพลาสติก

หลักการการทำงานของเครื่องฉีดพลาสติก มี 5 ขั้นตอน ดังรูปที่ 2.7

รูปที่ 2.7 หลักการทำงานของเครื่องฉีดพลาสติก

จากรูปที่ 2.7 มีขั้นตอนการทำงานของเครื่องฉีดพลาสติก 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 7.1) วาล์วตัวที่ 1 เปิด ปั๊มตัวใหญ่ทำหน้าที่ CLAMPROL (ปิดแม่พิมพ์)
- 7.2) วาล์วตัวที่ 2 เปิด ปั๊มตัวเล็กทำหน้าที่ป้องกัน CLAMPROL ถอย (ป้องกันแม่พิมพ์ถอย)
- 7.3) วาล์วตัวที่ 3 เปิด ปั๊มตัวใหญ่ทำหน้าที่ฉีดน้ำพลาสติกเหลวเข้าสู่แม่พิมพ์
- 7.4) วาล์วตัวที่ 4 เปิด ปั๊มตัวใหญ่ทำหน้าที่เปิดแม่พิมพ์ออก
- 7.5) วาล์วตัวที่ 5 เปิด ปั๊มตัวใหญ่ทำหน้าที่กระทุ้งชิ้นงานออกจากแม่พิมพ์

7. การบำรุงรักษาเครื่องจักรเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance)

การบำรุงรักษาเชิงป้องกันเป็นการบำรุงรักษาอีกระดับหนึ่งที่พัฒนาขึ้นมาจากการบำรุงรักษาเมื่อขัดข้องเนื่องจากไม่ต้องการให้เครื่องจักรเสียหายในขณะที่กำลังทำการผลิต

การบำรุงรักษาเชิงป้องกันเปรียบได้อย่างชัดเจนกับการดูแลร่างกายอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง เครื่องจักรก็เช่นเดียวกัน จะต้องดูแลอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย 3 แบบ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การบำรุงรักษาเชิงป้องกัน Preventive Maintenance (ธานี, 2552)

1.การตรวจเช็คประจำวัน	2.การตรวจสอบตามคาบเวลา	3.การรักษาตั้งแต่เนิ่น ๆ
- ทำความสะอาด	- ตรวจเช็คประจำเดือน	- กำหนดเวลาเปลี่ยน
- หล่อลื่น	- ตรวจเช็คความเที่ยงตรง	- กำหนดเวลาปรับปรุง
- ชันแน่น	- ตรวจเช็คใหญ่ประจำปี	- เปลี่ยนลักษณะการใช้งาน
- อื่น ๆ	- อื่น ๆ	- อื่น ๆ

8 การบำรุงรักษาด้วยตัวเอง (Self-Maintenance)

8.1 การบำรุงรักษาด้วยตนเอง คือ การป้องกันเครื่องจักรของตนเอง หมายถึงการที่ผู้ใช้เครื่องสามารถทำการตรวจสอบประจำวัน หล่อลื่น เปลี่ยนชิ้นส่วนอะไหล่ ซ่อมแซมเบื้องต้น สังเกตความผิดปกติของเครื่องจักรและตรวจสอบอุปกรณ์ เพื่อป้องกันเครื่องจักรของตนเองไม่ให้เกิดความเสียหาย

8.2 การบำรุงรักษาด้วยตนเอง คือ การเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้เครื่องจักรของตนเอง เพื่อให้ทำการบำรุงรักษาเครื่องจักรของตนเองได้ และเพื่อทำการปรับปรุงเครื่องจักรประจำวัน เช่น การทำความสะอาด การหล่อลื่น และการตรวจสอบเครื่องจักร เป็นต้น